

Anna STAFECKA

Latviešu valodas institūts

DAŽAS VALODAS ĪPATNĪBAS SENĀKĀ POSMA LATGALIEŠU RAKSTU AVOTOS

Runājot par augšlatviešu jeb latgaliešu rakstības senāko posmu, kā nozīmīgākie darbi, kuri liecina par to autoru visai labo vietējās valodas prasmi, parasti tiek minēti 1753. gadā Viļņā izdots evaņģēliju tulkojums „Evangelia Toto Anno.“, garīgo dziesmu krājums „Dzismies Swatas.“ (izdots Polockā 1801. gadā) un apjomīgā kristīgās mācības grāmata jautājumu un atbilžu formā „Wyſſa Mocieyba Katoliszka.“ (1805. gadā Polockā). Vēl tiek minēta arī lūgšanu un dziesmu grāmata „Nabożeństwo.“, par kuras autoru uzskata jezuītu Mihaēlu Rotu (1721.–1785.), kurš, kā vēstī ieraksti jezuītu annālēs, esot izcēlies ar labu vietējās latviešu valodas prasmi¹. Taču nepelnīti aizmirsts ir 1775. gadā Viļņā nodrukātais katehisms „Mocieyba Katoliszka.“, kuram, tāpat kā iepriekš minētajiem darbiem, autors nav norādīts.

Valodas izteiksmes un rakstības tradīcijas ziņā katehisms „Mocieyba Katoliszka“ turpina aizsākto tradīciju, taču vienlaikus tas piesaista uzmanību ar vairākām valodas īpatnībām, kuras to tuvina 1753. gada evaņģēliju tulkojumam, daļēji arī citiem minētajiem darbiem, taču būtiski nošķir no 19. gadsimta sākuma darba „Wyſſa Mocieyba Katoliszka.“, kuru, starp citu, ilgu laiku uzlūkoja par M. Rota darbu².

Vispirms jāatzīmē, ka gan evaņģēliju tulkojuma „Evangelia Toto Anno“ (Ev) pielikumā, gan plašā katehisma „Mocieyba Katoliszka“ (MK) pielikumā, gan arī lūgšanu un dziesmu grāmatā „Nabożeństwo“ (Nab) sastopami daži pilnīgi identi teksti. Tie ir Desmit Dieva baušļi, Pieci Baznīcas baušļi un četras lūgšanas: „Taws myusu.“, „Sweycynota essi tu Marya.“, „Es tycu.“ un „Siepteyni Sakramenti“. Turklāt visas pārējās evaņģēliju tulkojumam pievienotās lūgšanas sastopamas arī grāmatā „Nabożeństwo“. Visos minētajos pārpublicējumos sastopamas tikai nedaudzas atšķirības rakstībā (arī skaidri redzamās drukas kļūdas un to labojumi vēlākajos izdevumos) un nelielās atšķirības vārdu izvēlē un locījumu formu lietojumā, piemēram, *kad tu man' pidudams* (izcēlums – AS) *wysus munus grakus* (Ev 107, MK 74), *kad tu mań atlaysdams wysus munus grakus* (Nab 8). Lūgšanas „Taws myusu“ publicējumos sastopams gan ģenitīvs: *myusu diniszkas mayzies dud mums szudiń* (Ev 103, MK 71), gan akuzatīvs: *myusu diniszku mayzi dud mums szudiń* Nab 2, lūgšanā „Siepteyni Sakramenti“ aiz prievārda *nu*, kurš pārvalda ģenitīvu, daudzskaitlī sastopams

¹ Latvijas vēstures avoti jezuītu ordeņa arhīvos, Sakārtojais J. Kleintjenss, I, Rīga, 1940, 450.

² Sīkāk par to skat., piemēram, V. Vonogs, Latgaļu rakstniecības sūkumi, – Rokstu krājums latgaļu drukas aizlīguma atceļšonas 40 gadu atcerei, Daugavpils, 1944, 43.

gan datīvs, gan arī Latgales izloksnēm raksturīgais ģenitīvs: *atpestiis nu elles, nu grakim* (Ev 106, Nab 8), *atpestiis nu elles, nu graku* (MK 74). Evaņģēliju tulkojuma pielikumā šajā lūgšanā lietoti saikļi *und* un *in* (dažkārt arī grāmatā „Naboženstwo“), katehisma pielikumā – saiklis *un*.

Gandrīz visas pārējās evaņģēliju tulkojumam pievienotās lūgšanas katehisma pielikumā nav ievietotas, bet tās atrodamas grāmatā „Naboženstwo“ ar nedaudzām rakstības atšķirībām un acīmredzot apzināto kļūdu labojumiem. Tā, piemēram, Ev 110 iespiestais vārds *iztrywoszonu* (?) „Naboženstwo“ izdevumā labots par *iztyprynoszonu* (31.lpp). Ev 111 sastopamā vietējām izloksnēm neraksturīgo vienskaitļa 2. personas vietniekvārda ģenitīva forma *tiewes*, kuru J. Endzelīns citē „Latviešu valodas gramatikā“ un skaidro kā iespējamo kontaminēto formu no ģenitīviem ar *-e* un ģenitīviem, kas beidzas ar *-s* (Lgr 507), acīmredzot uzskatīta par kļūdainu un „Naboženstwo“ izdevumā labota atbilstoši tā laika rakstības tradīcijai – *tiewis* (Nab 32). Nav arī izslēgts, ka forma *tiewes* latgaliešu rakstos varētu būt skaidrojama ar lietuviešu valodas ietekmi, sal. vēl arī *tik win tewes del* Ev 49, *Stowet pi tewes* Ev 66, arī atgriezeniskais vietniekvārds *seves – atstumsi mani nu sewes* Ev 64.

No mūsdienu viedokļa šauri lokālas Latgales izlokšņu īpatnības atrodamas lūgšanas noslēguma formulā. Evaņģēliju tulkojuma pielikumā lasām: *caur tu poszu meusu Kungu Jezu Chrystu* (*eu* parastā *yu* vai *iu* vietā mūsdienās sastopams dažās Preiļu apkaimes izloksnēs), taču grāmatā „Naboženstwo“ šī pati formula skan: *caur tu pati myusu Kungu Jezu Chrystu*, kur vīriešu dzimtes vietniekvārda akuzatīva forma *pati* arī mūsdienās fiksēta tikai atsevišķās Dienvidlatgales izloksnēs.

Jāatzīmē, ka Desmit Dieva baušļi, Pieci Baznīcas baušļi un lūgšanas „Taws myusu“, „Sweycynota“ un „Es tycu“ atrodama arī 1805. gadā izdotajā kristīgās mācības skaidrojumu grāmatā „Wyjffa Mocieyba Katoliszka“ (WMK) un valodas izteiksmes un morfoloģisko formu variantu lietojuma ziņā būtiski atšķiras no visiem minētajiem to publicējumiem 18. gadsimta latgaliešu rakstu avotos. Salīdzinājumam – 1. un 2. bauslis 18. gadsimta darbos (EV, MK, Nab):

Tis pyrmays: Es asmu tows Diws und Kungs, Tiew nabyus Sweszu Diwu Turet pret manim. Tis utrys: Tiew nabyus Diwa towa kunga wordu napatiszy wolkot;

un 19. gadsimta sākumā izdotajā „Wyjffa Mocieyba Katoliszka“:

Es asmu Kungs Diws tows; kotrys afmu tiewi izwiedis nu ziemis Egipta, un nu noma nawalis. 1. Tiew nabyus' turet' fweszus diwus pret manim.

2. Tiew nabyus' imt' breywielt' wordu Kunga Diwa towa.

Savukārt Baznīcas baušļu publicējums grāmatā „Wyjffa Mocieyba Katoliszka“ atšķiras no 18. gadsimta darbiem arī satura ziņā. Salīdzinājumam piektais Baznīcas bauslis 18. gadsimta darbos:

Tis pikts: Tiew nabyus ļaūlotis nedz kozu dzert ikszan tom dinom, iksz kotrom Swata Baznieyca ayzlidz un WMK:

5. Wyjffu fwatoku sakramentu kończam ab leldinis ļayku piimt'.

Lūgšanu tekstos sastopamas atšķirības galvenokārt morfoloģisko formu lietojumā, retāk leksēmu izvēlē, piemēram,

18. gadsimta tekstos:

ne iwed mums ikfz kardynofzonu;
kope uz Dabassu;
Es tycu ikfz Swātu Goru,
Swātu Katolifzku Baznieycu,
Swātu draudzieybu, gràku atlayszonu,
mifas aukfzan celfzonu und
myužeygu dzeýwofzonu.

fweycynota effi tu Marya,
pyłna želestibas;
citis zam Poncia Pilata.

grāmatā „Wyſſa Mocieyba Katoliszka“

ne iwied' myus ikfz kardynofzonys;
Ifkopie uz Debiesfim;
Es tycu ikfz Swàta Gora,
Swàtys Katolifzkys Baznieycys,
swàtus draudzibys, gràku atlayszonys,
Misys nu myrunim cielfzonys un
ikfz myužeygys dziewoszonys.

fweycynota es' Marya,
łaskys pyłna;
numucieýts zam Poncia Pilata.

Gandrīz vienlaicīgi ar katehismu „Mocieyba Katoliszka“ izdots arī lūgšanu un dziesmu grāmatā „Naboženstwo“ ievietotais īsais katehisms (Katechizm krotki, 348.–379. lpp.), tādēļ lietderīgi salīdzināt šos abus katehismus no valodas īpatnību viedokļa. Kaut gan īsais katehisms ir visai konspektīvs, satura un valodas izteiksmes ziņā līdzīgu fragmentu abos katehismos ir maz, tomēr uz zināmu radniecību tie norāda. Daži piemēri:

Mociba Katoliszka:

51.lpp.: *Pafaimt nu wyſſa prota*
tu gryutieybu porłaut, kas
pitur pi graka;

52.lpp.: *Kas napareyzi syudz grakus?*
Kas už cyta wayni krauń;

50.lpp.: *Ik dinas už jauna prykfz*
Diwa tay runot:

Łabok miert grybu, na grakot;

48.lpp.: *Żałofzona poſza caur*
fiewi nuciel grakus, bo pait nu
Diwa milieybas.

bo pait nu Diwa milieybas.

Naboženstwo (Katechizm krotki):

370.lpp.: *Pafaimt nu wyſſa prota wyſſu*
tu gryutibu porłaut, kas pitur pi graka;

371.lpp.: *Kas napareyzi syudz grakus?*
Kas už cyta wayni krauń;

370. lpp.: *Ik dinas už jauna prykfz kryfta*
to runot:

Łabok miert grybu, ne grakus ikryft;

367.lpp.: *Żałofzona pawyſſam łoba aba*
ſabierfzona firds poſza
caur fiewi nucel graku,

Grāmatā „Wyſſa Mocieyba Katoliszka“, kas būtībā ir plašs katehisms, ticības mācības skaidrojumi ir ļoti izvērsti un detalizēti, iepriekš minētajiem darbiem satura ziņā līdzīgi fragmenti ir pavisam nedaudzi. Daži piemēri:

MK 40.lpp.: *Kas ir Sakraments? Ir žieyme radzama, łaskas naradzamas del mufu*
fwetibas nu Jezu Chryfta paſtatieyta.

Nab 375.lpp.: *Kas tis ir Sakraments? Ir žeyme radzama, caur kotru cyłwaks daboy*
naradzamu Diwa łasku.

WMK II 20.lpp.: *Kas tys ir Sakraments? Ir zieymie pawierfieyga un radzama, ifstatieyta diel izzieymofzonys un dareyfonys laskys ikszeygys un naradzamys.*

MK 48.lpp.: *Cikonayda ir žalofzona? Dwiejonayda: Pyrma Pawyffsam łoba. Utra na pa wyffsam.*

WMK II 54.lpp.: *Cykonayds ir žalums? Diwinayds; wins faucas, pats' lelays žalums, utrys mozóks.*

MK 59.lpp.: *Kury ir graki už dabafim klidzami? Nukaut cyłwaku tieyfam. Graks Sodomskis. Samigt nabogus, atrayszu un boryniu. Na mokfot darbinikim un kolpim natayfzni.*

Nab 378.lpp.: *Kury ir graki uz dabafu faucami? 1. Tieyfam cyłwaku nukaut. 2. Graks Sodomskis. 3. Samikt nabagus, atrayszu, aba boryniu. 4. Na mokfot darbinikim un kolpim natayfzni.*

WMK II 119.lpp.: *Kaydi ir graki uz dabafsim klidzami? Czetry: 1. tieysz cyłwaku nukaut', 2. nekauniba Sodomitiszu, 3. apmikszone un abspiszona biedigu, 4. ayztureszone olgys ftrrodnikim.*

Kaut gan 18. gadsimtā izdotās grāmatas visai konsekventi turpina ar 1753. gada „Evan-gelia Toto Anno“ aizsākto rakstības tradīciju, tomēr tajās sastopamas arī vairākas valodas īpatnības, kas gan atspoguļo vietējo izlokšņu faktus, gan arī liecina par tā laika stihiski izveidojušos rakstu valodas normēšanas tradīciju.

1753. gada evaņģēliju tulkojumā visai konsekventi lietotas no lejaslatviešu rakstu valodas pārņemtās nomenu izskaņas -ība, -īca, -īgs (kuras gan atveidotas ar īsu patskani, piemēram, *liidzibu* Ev 46, *gudibas* Ev 63, *moztycigi* Ev 18, tomēr atsevišķos gadījumos sastop arī Latgales izlokšnēm raksturīgās izskaņas -eiba, -eica, -eigs, piemēram, *myužeygu* Ev 60, *grecinieyca* Ev 91, *wajadzeyga* Ev 93.

Līdzīga aina ir arī dziesmu krājumā „Dzismies Swatas..“ (DzSw) un lūgšanu un dziesmu grāmatā „Naboženstwo“. Grāmatā „Wyffja Mocieyba Katoliszka“ turpretī lietotas Latgales izlokšnēm raksturīgās izskaņas, piemēram, *łaycieyga* WMK I 51, *Bażnieyca* WMK I 159, *mileybys* WMK II 103, taču sastop arī izskaņu -ība (*baus'libu* WMK I 158, *Swietiba* WMK II 103). Katehismā „Mocieyba Katoliszka“ savukārt konstatēts abu veidu izskaņu lietojums gandrīz vienādās proporcijās, piemēram, *Baznicay* un *Baznieycai*, *ticiba* un *tycieba*, *myužigs* un *muyžieygs*.

Evaņģēliju tulkojumā sieviešu dzimtes nomeniem vienskaitļa ģenitīvā un daudzskaitļa nominatīvā un akuzatīvā ir galotnes -as, -es, -is, piemēram, *pasicelfzonas* Ev 11, *pusès* Ev 17, *firdies* Ev 44, tās dominē arī dziesmu krājumā, kaut gan tajā diezgan bieži sastop galotnes -is, -ys, piemēram, *atrauñ sirdi munu nu milibas ziamis* DzSw 13, *wysas tyucis leyta* DzSw 47, *iksz ziamis olas* DzSw 90. Katehismā „Mocieyba Katoliszka“, tāpat arī krājumā „Naboženstwo“ ievietotajā īsajā katehismā sekots evaņģēliju tulkojuma tradīcijai, piemēram, *dweseles* MK 23, *žemes* MK 23, *kaydas* MK 60, *pi Baznicas* Nab 369, *zam*

ziemyiu mayzes Nab 355. Grāmatā „Wyſſa Mocieyba Katoliszka“ toties konsekventi lietotas izloksnēm raksturīgās galotnes, piemēram, *kryſtieytu laužu draudzieybys* WMK I 13, *Piec tós reyzis* WMK I 85, *tós badys* WMK I 89, retumis sastopamas arī galotnes *-as*, *-es*, piemēram, *wysas* WMK I 89, *ar fatas* WMK II 6, *ſwadinas swietieytim* WMK II 158.

Ar priedēkļiem atvasinātajiem verbiem atgriezeniskais formants Latgales izloksnēs ir *-sa-* respektīvi *-za-*. Evaņģēliju tulkojumā tas atrodams retumis, toties tajā dominē formants *-si-* (acīmredzot lietuviešu valodas ietekmē), piemēram, *apſigryzis* Ev 9, *paſirodija* Ev 37, *naſitryukſtas* Ev 84. Grāmatā „Wyſſa Mocieyba Katoliszka“ ir Dienvidlatgales izloksnēm raksturīgais atgriezenisko formantu *-sa-* un *-za-* lietojums, kaut sastop arī *-si-*, piemēram, *paſabieydzies* WMK II 54, *Paſadudities Kungim* WMK I 171, *atſyſtoios* WMK I 172. Tas pats vērojams arī garīgo dziesmu krājumā (izņēmums ir divas dziesmas, kurās *-sa-* un *-za-* lietojums atbilst Latgales centrālajām un dienvidu izloksnēm). Arī katehismā „Mocieyba Katoliszka“ un „Nabożeństwo“ katehismā dominē Latgales dienvidu izloksnēm raksturīgais *-sa-* un *-za-* lietojums, tomēr sastop arī formantu *-si-*, piemēram, *ſaſaleydzynot* MK 9, *wajag paſacit* Nab 370, *nufaſsorgot' nu grakim*, Nab 369, *atſidzeywynofis* Nab 360. Jāpiebilst, ka vārdā *apsiżāloj* ‘apžēlojies’ formants *-si-* lietots visos 18. un 19. gadsimta latgaliešu rakstu avotos un acīmredzot no lūgšanu un dziesmu grāmatām tas ienācis arī izloksnēs, un vecākās paaudzes runā to dzird arī mūsdienās.

Latgales dienvidu izloksnēs saglabātās vēlējuma izteiksmes formas ar *-m-* un atšķirīgām galotnēm katrai personai dominē visos senākā posma latgaliešu rakstu avotos. Taču evaņģēliju tulkojumā sastopams arī formants *-b-* (it sevišķi evaņģēliju tulkojumam pievienotajās lūgšanās), piemēram, *kay es aſmu daryis jums, tay und juſſ dareytubet* Ev 34, *Jo es na byutub atgois un na byutub runowis* Ev 98, *kad jūs wins utru milotubet* Ev 98. Grāmatā „Wyſſa Mocieyba Katoliszka“ šīs formas nav sastopamas, viens lietojuma gadījums konstatēts dziesmu grāmatā: *pi Jezuitu dzieywotib draudzibas* DzSw 81. Toties katehismā „Mocieyba Katoliszka“ kondicionāla formas ar *-b-* sastopamas, piemēram, *Kad Diws gļobtu nu graka un nu stropies, kurâ waratubem ikryſt* MK 24, *kad mes byutubem bez misas* MK 40, *mes waratubem .. dowanu dabot* MK 40, *mes byutubem pazudufzu* MK 77. Turklāt šajā katehismā vērojams vienskaitļa un daudzskaitļa personu formu jaukums. Blakus Dienvidlatgales izloksnēm raksturīgajām vēlējuma izteiksmes formām ar formantu *-m-* un atšķirīgām galotnēm katrai personai kā *es žālotum, tu žālotim, jys, jei žālotu, mes žālotumem, jyus žālotumet, ji, juos žālotu* katehismā visai izplatīts ir vienskaitļa 1. personas formas lietojums daudzskaitļa 1. un 2. personas formas vietā, piemēram, *kad mes waratum dzieywot* MK 23, *jo mes dzieywotum tyukſtoſzu godu* Ev 54, *kad mes to tycatum* Ev 60. Mūsdienu izloksnēs formu jaukums parasti novērojams tajās izloksnēs, kurās šādas formas ir nestabilas, tāpēc varētu pieņemt, ka arī katehismā šīs formas varētu būt izloksņu ietekmē, taču, no otras puses, jāatceras, ka 1732. gadā izdotajā J.Špungjanska gramatikā „Dispositio imperfecti.“, kurā kā paralēli lietojami proponēti ne tikai formanti *-b-* un *-m-*, arī vērojams paralēls vienskaitļa un daudzskaitļa formu lietojums, piemēram, *kad mes celtum v. celtubem, kad mes celtubemes v. celtumes*.

Šāds vēlējuma izteiksmes formu lietojums vēl visai plaši sastopams „Nabożeństwo“ ievietotajā īsajā katehismā, piemēram, *Kad mes ticatum, .. pijemtum, .. pelnieytum Nab 355, kad mes cysz stowatum tyma apsfaimszona Nab 370*, kā arī garīgo dziesmu krājumā, taču dziesmās to dažkārt var skaidrot ar ritma vai atskaņu nepieciešamību.

Gan evaņģēliju tulkojumā, gan arī abos katehismos un dziesmu krājumā visai bieži sastopami personu vietniekvārdu senie datīvi *mums, jums* akuzatīva nozīmē, piemēram, *atnoce pestieyt mums MK 6, kad mums dreyzok izklaufeytu MK 22, Atpesti mums nu launa MK 24, Na iwed mums ikysz kardynoszonas MK 24, Głoboy mums arfowu spaku MK 44, kas mums war grakus iwest Nab 369, Kayže mums atpierka Diwa Dats Nab 354, Ku mums Diws dewe kad mums radieja , tim, kotry mums syutija Ev 3, Kungs, glob mums Ev 18, tymâ dinâ sorg mums DzSw 21*. Minētās formas mūsdienās plašā kompaktā areālā izplatītas Zemgales sēliskajās izloksnēs, tās sastopamas arī dažās Latgales dienvidu un dienvidrietumu izloksnēs.

Evaņģēliju tulkojumā dominē vietniekvārdi *taids, kaidis*, kuri raksturīgi plašam izlokšņu areālam, tikai dažos fragmentos sastop variantu *tuods, kuods*, piemēram, *kotrys dewie todū spaku Ev 67, kab mes todi byutumiem Ev 47*. Līdzīga aina ir katehismā, kur variants *tuods* arī fiksēts tikai sporādiski – *diwi grakus todi dor MK 29*.

Vēl būtu minama lietuviešu valodas ietekme (mazāk evaņģēliju tulkojumā, vairāk izteikta katehismā „Mocieyba Katoliszka“. Tā, piemēram, vārdi *zeme, zīme* un *uz* katehismā parasti atveidoti *zeme, zeyme, už*, tāpat paralēli lietoti *baznieyca* un *bažnieyca, krystieyts* un *krykstieyts*. Arī atsevišķu leksēmu lietojums varētu būt skaidrojams ar lietuviešu valodas ietekmi, piemēram, *krastu* ‘valsti’.

Gan evaņģēliju tulkojumā, gan katehismā atrodamas rakstības un valodas izteiksmes ziņā pilnīgi identas frāzes, kas liecina par evaņģēliju tulkojuma valodas ietekmi uz aplūkojamo katehismu, piemēram, *zwaygznieš lijdz kay kryties nu debesim Ev 74* un *MK 73* (jāpiebilst, ka forma *krytieys* nav augšzemnieku dialekta izloksnēm raksturīga), *kaltin kals lauds nu bayles Ev 1, MK 73, Un syuties Engielus sowus ar strumpi un lelu bolfu Ev 74, MK 14, ar lelu spaku un gudu Ev 74, MK 14*.

Aplūkotie 18. gadsimta rakstu avoti, it sevišķi katehisms „Mociba Katoliszka“ un grāmatā „Nabożeństwo“ ievietotais katehisms liecina par līdzību rakstības, valodas izteiksmes un morfoloģisko formu lietojuma ziņā. Valodas īpatnību ziņā radniecību uzrāda arī katehisms „Mocieyba Katoliszka“ un 1753. gada evaņģēliju tulkojums „Evangelia Toto Anno“. Minētajiem 18. gadsimta darbiem piekļaujas arī 1801. gadā izdots garīgo dziesmu krājums „Dzismies Swatas“. Kaut arī atsevišķas īpatnējas valodas parādības sastopamas gandrīz katrā darbā, tomēr kopumā tie liecina par visai stabilu 18. gadsimta latgaliešu rakstības tradīciju. Izteikti atšķirīga ir 1805. gadā Polockā izdotā grāmata „Wyjffa Mocieyba Katoliszka“, kura rakstības, valodas izteiksmes un gramatisko formu lietojuma ziņā uzrāda lielu patstāvību, un tajā lietotā rakstu valoda ir daudz tuvāka vietējām izloksnēm nekā iepriekšējie darbi.

AVOTI

- DzSw – Dzismies Swatas uz Guda Diwa Kunga, Jumpr. Maryas un Diwa Swatu izdrukowotas Połockâ, pi Baznickungu Jezuitu 1801. godâ.
- Ev – Evangelia Toto Anno singulis Dominicis et Festis diebus juxta antiquam Ecclesiae consuetudinem in Livonia Lothavis praelegi Solita cum precibus et precatiunculis nonnullis, curâ quorundam ex Clero Livonico recentissime juxta ufitatiorem loquendi modum Lothavicum versa et translata, Ac in lucem Edita, Annò, quo aeternum Patris Verbum per Angelos in terra evangelizatum est 1753. Vilnae. Typis S.R.M. Academ.: Societ. Jesu.
- MK – Mociba Katoliszka ab Tycieybu, Spadziewoszonu, Milibu Diwa un tuwaka, ab Sakramentim, ab grakim, un łobim dorbim, ab czetrom litom, ab kotrom pidar godot, kad eystyn tay dzieywotum, kay wajag ikwinam kristieytam Cyłwakam dzieywot. Eysas otkon dadutas ir łyugszonas, Potery, kay Miszu Lełu dzidot un mociba kay gromatu lasieit diel mazim barnim. Izduta goda 1775.
- Nab – Nabożeństwo ku czci chwale Boga w Trójcy Świętey Jedynego, Najśw. – Panny Maryi y Ś.Ś. Patronów z pieśniami i nauką krotką o obowiązkach Chrześciańskich na język Łotewski z Polskiego przetłumaczone. Wilno w Drukarni Akad. r. pańskiego 1771.
- WMK – Wyjffa Mocieyba katoliszka caur waycoszonom un atsacieyszonom sałykta, ar mocieybom, Swatu Rokstu wordim, un nutikszonom nu tim paszym fwatim Rokstim izimtom izskaydrynota: Diel Łatwiszu pawucieyszonyš un abskaydrynoszonys nu wina Baźnieckunga pirakstieyta. Addaleyszona pyrma, Addaleyszona utra, Połockâ pi baznieyckungu Jezuitu izdrukowota godâ 1805.

LINGUISTIC PECULIARITIES OF THE LATGALIAN WRITTEN MONUMENTS

Summary

In this article the author deals with the linguistic peculiarities reflected in the Latgalian written sources of the 18th and early 19th centuries. The main attention is paid to the morphological forms in five books. The similarity of some texts is also noticed. More related are the both Catechisms, some similarity is observed in the Catechism of 1775 and in the translation of Gospels of 1753. More distinctive is the book of 1805 „Wyjffa Mocieyba Katoliszka“.

Anna STAFECKA
Latviešu valodas institūts
Akadēmijas laukumā 1
LV-1050 Rīga
Latvija
E-pasts: latv@ac.lza.lv

Gauta 1998 02 09
Priimta spausdinti 1998 03 23